Wat is het effect van de terugkoppeling van cijfers voor afgenomen toetsen tijdens een toetsweek op de motivatie van leerlingen in het voortgezet onderwijs om te leren voor de andere toetsen gedurende de rest van de toetsweek?

Beantwoord door Leonie Middelbeek (kennismakelaar Kennisrotonde) en Suzanne Gerritsen (antwoordspecialist)

15 juni 2023

KR. 1558

Kort antwoord

Naar het directe effect van het krijgen van cijfers voor summatieve toetsen op de mate waarin leerlingen zich inspannen om te leren voor een toets is geen onderzoek gedaan. Wanneer we kijken naar het effect van cijfers op leerprestaties zien we dat cijfers zorgen voor betere leerprestaties dan wanneer leerlingen geen feedback ontvangen, maar dat schriftelijk commentaar nóg betere leerprestaties oplevert.

Antwoord

Gebruik van cijfers voor toetsen dient verschillende doelen

Cijfers geven inzicht in de mate waarin leerlingen bepaalde kennis, vaardigheden en houdingen beheersen op een bepaald moment (Krijgsman et al., 2017). Het beoordelen van schoolprestaties van leerlingen door hier cijfers voor te geven, maakt in verschillende landen vast onderdeel uit van het onderwijsproces.

Cijfers voor toetsen kunnen verschillende doelen (tegelijkertijd) dienen (Bailey & Garner, 2010; McCarthy, 2017). Zo is een cijfer informatief voor leerling en leraar. Het geeft informatie over de lesstof die een leerling beheerst en de leergroei die een leerling heeft doorgemaakt. Ook kunnen cijfers worden gebruikt voor selectie, beoordeling of verantwoording van onderwijsresultaten.

Leerlingen krijgen met name cijfers voor *summatieve* toetsen. Dat zijn toetsen die leerprestaties aan het einde van een leerperiode meten, om te beoordelen of een leerling de lesstof voldoende beheerst (Dixson & Worrell, 2016), zoals een proefwerk. Toetsen die tijdens het leerproces worden afgenomen en die gericht zijn op het informeren van leerlingen over hun leergroei, heten *formatieve* toetsen. Wanneer voor deze toetsen een cijfer wordt gegeven, dient het cijfer dus als feedback aan leerlingen om het leren te stimuleren.

Motivatie om te leren

Voordat we kijken naar het effect van cijfers voor summatieve toetsen op de motivatie van leerlingen om te leren, is het van belang om het begrip motivatie nader te definiëren. Motivatie is een breed begrip en heeft veel verschillende definities, maar wordt vrijwel altijd gezien als een conditie die een persoon aanzet om bepaald gedrag te laten zien of om iets juist niet te doen (Harlen & Deakin Crick, 2002; Vu et al., 2022). Denk hierbij aan interesses of ambities van leerlingen zelf, maar ook aan beloningen of straffen die een leerling worden voorgehouden door anderen.

Wanneer we motivatie in verband brengen met leren, dan kan motivatie worden gezien als de mate waarin een leerling bereid is om zich in te spannen voor een leerproces (Harlen & Deakin Crick, 2002; Vu et al., 2022). In het specifieke geval van deze vraag, betreft dit het leren voor de resterende toetsen in de toetsweek.

Geen onderzoek naar het directe effect van cijfers op de motivatie van leerlingen

Voor zover bekend, is nog geen onderzoek gedaan naar het effect van het krijgen van cijfers voor summatieve toetsen op de mate waarin leerlingen zich inspannen om te leren voor een toets. Het is dus niet duidelijk of het terugkrijgen van cijfers een direct (positief of negatief) effect heeft op of leerlingen zich meer of minder inspannen om te leren.

Geen eenduidig beeld van de relatie tussen eerdere leerprestaties en motivatie

Wanneer we de vraag breder trekken en kijken naar de relatie tussen eerdere leerprestaties en motivatie, zien we dat ook hierover nog veel onduidelijkheid bestaat (Vu et al., 2022). Ondanks de verscheidene onderzoeken waaruit blijkt dat leerprestaties en motivatie samenhangen en van invloed zijn op elkaar, is niet duidelijk wát nu wát beïnvloedt. Daarnaast is er nog geen sluitend beeld van andere factoren die van invloed zijn op de relatie. Zo zijn er aanwijzingen dat de manier waarop leerlingen een leerprestatie ervaren – ervaren zij het cijfer 7 als goede prestatie of als minder goede prestatie? – en de manier waarop wordt lesgegeven van invloed zijn op de relatie, maar is nog niet duidelijk hoe precies (Vu et al., 2022).

Feedbackvorm van invloed op de leerprestaties van leerlingen

Wat we wel weten, is dat feedback in de vorm van een cijfer zorgt voor betere leerprestaties dan wanneer leerlingen geen feedback krijgen (Koenka et al., 2019). Dat blijkt uit een meta-analyse (Koenka et al., 2019) waarin ze het effect van geen feedback, feedback in de vorm van een cijfer en schriftelijke feedback op de leerprestaties van leerlingen met elkaar vergeleken. Voor alle vakken geldt dat cijfers zorgen voor betere leerprestaties dan geen feedback, maar de impact bleek groter bij de taalvakken dan bij de exacte vakken.

Feedback in de vorm van schriftelijk commentaar zorgt voor nóg betere leerprestaties dan feedback in de vorm van een cijfer (Koenka et al., 2019). Daarbij moet wel opgemerkt worden dat schriftelijk commentaar alleen leidt tot betere prestaties als deze feedback in plaats van een cijfer wordt gegeven. Leerlingen die zowel een cijfer als schriftelijk commentaar ontvangen, presteren dus niet beter dan leerlingen die alleen een cijfer ontvangen. Ook doet het type commentaar ertoe. Schriftelijk commentaar dient taakgericht te zijn – gericht op de uitgevoerde taak of gemaakte opdracht – om tot betere leerprestaties te leiden dan

cijfers. We zien geen verschil tussen het effect van schriftelijk commentaar en cijfers op de leerprestaties van leerlingen wanneer schriftelijk commentaar globaal en op de emotie gericht is.

Geraadpleegde bronnen

Bailey, R., & Garner, M. (2010). Is the feedback in higher education assessment worth the paper it is written on? Teachers' reflections on their practices. *Teaching in Higher Education* 15(2), 187–98.

Dixson, D. D., & Worrell, F. C. (2016). Formative and summative assessment in the classroom. *Theory into practice*, *55*(2), 153-159.

Harlen, W., & Deakin Crick, R. (2003). Testing and motivation for learning. *Assessment in Education*, *10*(2), 169-207.

Koenka, A. C., Linnenbrink-Garcia, L., Moshontz, H., Atkinson, K. M., Sanchez, C. E., & Cooper, H. (2019). A meta-analysis on the impact of grades and comments on academic motivation and achievement: a case for written feedback. *Educational Psychology*, *41*(7), 922-947.

Krijgsman, C., Vansteenkiste, M., van Tartwijk, J., Maes, J., Borghouts, L., Cardon, G., & Haerens, L. (2017). Performance grading and motivational functioning and fear in physical education: A self-determination theory perspective. *Learning and Individual Differences*, *55*, 202-211.

McCarthy, J. (2017). Enhancing feedback in higher education: Students' attitudes towards online and in-class formative assessment feedback models. *Active Learning in Higher Education* 18(2), 127–41.

Vu, T., Magis-Weinberg, L., Jansen, B. R. J., Van Atteveldt, N., Janssen, T. W. P., Lee, N. C., Van der Maas, H. L. J., Raijmakers, M. E. J., Sachisthal, M. S. M., & Meeter, M. (2022). Motivation-Achievement Cycles in Learning: a Literature Review and Research Agenda. *Educational Psychology Review*, *34*, 39-71.

Over deze vraag

Opgesteld door:	Leonie Middelbeek (kennismakelaar Kennisrotonde) en Suzanne Gerritsen (antwoordspecialist)
Vraagsteller:	docent voortgezet onderwijs
Onderwijssector:	Voortgezet onderwijs
Trefwoorden:	Motivatie, schoolprestaties, cijfers, (summatieve) toetsen
Referentie:	Kennisrotonde. (2023). *Wat is het effect van de terugkoppeling van cijfers voor afgenomen toetsen tijdens een toetsweek op de motivatie van leerlingen in het voortgezet onderwijs om te leren voor de andere toetsen gedurende de rest van de toetsweek?* (KR. 1558)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.